

Trondenes Historiske Senter
Trastad Samlinger
Regionmuseet
Anna Rogde

SØR-TROMS
MUSEUM

Innspill til kulturminnepolitikk Sør-Troms Museum

Kulturminner og museum

Norske museer har ansvar for 5000 fredede og verneverdige bygninger, 21 millioner gjenstander, 34 millioner fotografier, immaterielle kulturarv, historiske fartøy og båter og kulturlandskap m.m. Det er en stor oppgave å bevare, formidle og forske på vårt nasjonale minne, tradisjoner og identitet.

Museene i det norske museumsnettverket er samlet i en desentralisert struktur, og har en nærhet til befolkningen og kulturminnene. Mange søker råd hos museene i kulturvernsspørsmål uten at museene har en formell rådgivningsrolle ovenfor befolkningen. Museene gjør så godt de kan, men har ikke tilstrekkelig kapasitet til å møte disse henvendelsene ved siden av sine andre oppgaver.

Oppland har en modell der regionmuseene er styrket med bygningsvernrådgivere som gir råd og veiledning til befolkningen i forbindelse med tiltak på fredede og verneverdige bygg. Vi tror dette kan være en modell for resten av landet også. Gjennom å styrke museene i regionene med bygningsvernkapasitet vil vi gjennom vår tilstedeværelse i hele landet gjøre bygningsvernet mer synlig og tilgjengelig for folk flest.

Det må stilles strenge kompetansekrav for de som skal utføre oppgaver på fredede og verneverdige bygg. Alt for mange kulturminner blir forringet og ødelagt av manglende kompetanse innenfor kulturminnevernet. For å sikre fremtidens kulturminner må man stille strenge krav til formell kompetanse blant de profesjonelle utøverne. På samme tid er det viktig å tilby et bredt utvalg av kurs- og utdanningstilbud både for profesjonelle handverkere men også for eiere og frivillige kulturvernere.

Mange av de 5000 bygningene i musealt eier står uten muligheter til ekstern finansiering av nødvendige restaureringsprosjekter. Gjennom å styrke kulturminnefondet og åpne for søknader fra museene vil man styrke det museale arbeidet innenfor kulturminnevernet.

Trondenes Historiske Senter
Trastad Samlinger
Regionmuseet
Anna Rogde

SØR-TROMS
MUSEUM

Flytende kulturminner-en del av øvrige kulturminner?

Et annet område som trenger dedikert oppmerksomhet er flytende kulturminner. Lenge har disse vært nedprioritert, disse må prioriteres og bli en naturlig integrert del av satsning i kultur-minnepolitikken.

Historiske fartøy har en uvurderlig rolle i formidling av Norge som kyst- og sjøfartsnasjon. Vern og formidling skjer best gjennom bruk og drift.

Riksantikvarens siste nasjonale verneplan for fartøy 2010-2017, belyste at fartøyvern er mindre innarbeidet i den helhetlige politikken. At ikke fartøyvern er integrert svekker mulighetene for bevaring av fartøy for fremtiden.

Verneplan for fartøyvern

Det mangler en ny nasjonal verneplan med konkrete mål for fartøyvern. En slik plan må bli grunnlag for forvaltning og bevaring av flytende kulturminner og må bli brukt aktivt og målrettet. Det påbegynte arbeid med en ny plan må ferdigstilles. Riksantikvaren ga midler til Norsk forening for fartøyvern for å lage ny verneplan som skulle gjelde fra 2018. Planen ble sendt til Riksantikvaren men har ikke blitt sluttført eller implementert.

Vern og formidling av flyttende kulturminne gjennom bruk

Flytende kulturminner byr på helt unike muligheter til å drive formidling og de tas best vare på gjennom bruk. Dette innebærer at de må sertifiseres og gjennomgå årlig kontroll av sjøfartsmyndighetene. For å bli godkjent, må vedlikehold, dokumentasjon og sikkerhetsutstyr være i orden og fartøy må bemannes i henhold til forskrifter. Det krever både kunnskap og økonomi, dvs. man må se på tilskudd, havnefasiliteter, arbeidshavner, slipper og et regelverk som gjør det mulig å formidle verneverdige fartøy. Fartøyene er svært utsatt for vær og vind. Det er en kontinuerlig prosess å holde fartøyene vedlike og en større utfordring innen fartøyvern enn bygningsvern.

Vernende fartøy i drift kan tilbyr kadettplasser slik at studenter får påkrevd fartstid etter endt skolegang og får tatt ut sertifikatene. Sør-Troms Museum planlegger et samarbeid med UIT, Nautikk for å tilby deres elever studietur med verdens eldste seilende skonnert og lære sjømannskap i praksis. Her faller formidling av både immateriell kultur arv og kunnskap sammen med behov i utdanningsløpet.

Trondenes Historiske Senter
Trastad Samlinger
Regionmuseet
Anna Rogde

**SØR-TROMS
MUSEUM**

Vern, frivillighet, drift og sikkerhet

Initiativet til jobben med bevaring, istandsetting og drift av historiske fartøy kommer ofte opprinnelig fra frivillige. Det er en utfordring å ta vare på, og benytte seg av frivillige, samtidig som man skal drive fartøyene som profesjonelle rederi med kvalifiserte sjøfolk som skal bekle stillinger om bord og vedlikehold i henhold til antikvariske prinsipper. De flytende kulturminnene har like høye krav til sikkerhet og bemanning som alle andre fartøy i Norge. Det er i dag mindre tilgang på frivillige hender og mer begrensede oppgaver man kan benytte seg av frivillighet til. Det må bli tydelig fra sentralt hold hvilken rolle frivillige skal ha. Det er ikke samsvar mellom det riksantikvaren mener er deres rolle, og hva forskriftene sier om drift og sikkerhet. Det stilles flere formelle krav for å kunne bekle stillinger om bord. Slike krav trengte ikke frivillige å ta stilling til tidligere. Pensjonerte sjøfolk får ofte ikke lenger godkjente sertifikater og helseattester. De godtas derfor ikke å fortsette som sjøfolk, hverken på profesjonelle fartøy, og heller ikke på flytende kulturminner, da lovverket er likt for begge.

Immateriell Kulturarv

Immateriell kulturarv må få en like stor plass i kulturminnepolitikken som fysiske kulturminner. Det gjelder å følge UNESCO konvensjonens formål for å øke respekt for og kunnskap om immateriell kulturarv. Den immaterielle kulturarven til urfolk og nasjonale minoriteter i Norge må være et prioritert område.

UNESCOs konvensjon beskriver immateriell kulturarv som praksis, representasjon og uttrykk som identitetsbærere for grupper eller samfunn. Mer spesifikt er det kunnskap og ferdigheter knyttet til produksjonen av kulturelt betingede objekter og kultursteder som regnes som immateriell kulturarv;

- Muntlige tradisjoner og uttrykk, språk
- Utførende kunst
- Sosial praksis/ritualer
- Kunnskap og ferdigheter om natur og univers
- Tradisjonshåndverk

Sør-Troms Museum anseer immateriell kulturarv som uvurderlig kilde for kunnskaps- og identitetsdanning. En kulturminnepolitikk må kontinuerlig tilrettelegge og sørge for at det er mulig å bevare og forske på disse kildene.